

УДК 821.161.2-1.09

ФОНІЧНИЙ РІВЕНЬ ВИЯВУ МУЗИЧНОСТІ У ПОЕТИЧНІЙ ТВОРЧОСТІ БОГДАНА-ІГОРЯ АНТОНИЧА

Уляна Матвійчук

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, Львів, Україна, 79000*

На основі аналізу римування віршів Богдана-Ігоря Антонича визначено тональність поетичної творчості митця. Досліджено функціонування музичності як естетико-літературного явища на фонічному рівні поетичного твору.

Ключові слова: музичність, рима, строфічна будова вірша.

Дослідження синтезу мистецтв у літературознавстві є досить цікавим та актуальним способом відкриття оригінальних спектрів літературного твору. Аналіз взаємодії різних видів мистецтв з літературою дає змогу з'ясувати особливості їхнього контактування, а також побачити нові можливості в інтерпретації творів.

Наявність у літературному творі проявів одного із видів мистецтва (живопис, музика, кіно та ін.) варто означити, тобто виокремити властивості, особливості функціонування та роль, яку відіграє новостворене літературне явище. У випадку взаємодії музики і літератури вже існує поняття, яке вказує на зв'язок між цими двома видами мистецтва, – музичність.

Зокрема, Томас Стернз Еліот вказував на те, «що музичність твору визначається як його звуковою моделлю, так і моделлю всіх додаткових значень слів, з яких твір складається; обидві ці моделі – звукова і асоціативна – існують неподільно, як одне ціле» [3, с. 101].

Літературознавець, як бачимо, пов'язував це поняття зі звукописом та з асоціативними значеннями поетичних образів.

Аналізуючи взаємозв'язок художньої літератури з іншими видами мистецтва, зокрема, і з музикою, В. Пахаренко виокремив три рівні: зовнішній, внутрішній і серцевинний. На зовнішньому рівні для вокального мистецтва (співу), як зазначив дослідник, важливе значення має словесна основа – текст, поетичний твір, який мусить гармонійно поєднуватися у пісні з мелодією. Зв'язки внутрішнього рівня глибинніші, реалізовані на рівні асоціацій. Часто письменники можуть черпати натхнення з музичних творів, або навпаки, композитори – з літератури. Серцевинний рівень – ще глибинніший, він виявляється тоді, коли література свідомо прагне досягти такого самого впливу на

реципієнта, який зумовлює музика (алітерації, асонанси, рефрени, мелодійний ритм) [6, с. 61–63].

Знову спостерігаємо акцентування важливості звукопису для розвитку музичності твору. Що стосується змісту твору, то його автор не бере до уваги. Асоціації, на які вказував Т. Стернз Еліот, тут мають інше значення. Вони не є наслідком сприйняття твору, а своєрідними спонуканами до його створення.

На мою думку, музичність поетичного твору варто розглядати як естетико-літературне явище, що проявляється на чотирьох рівнях: ритмічному, фонічному, лексичному та структурному. Системне дослідження цих рівнів, а також їх взаємозв'язків між собою дасть змогу більш точно оперувати поняттям музичності.

Творчість Б.-І. Антонича привернула увагу багатьох дослідників саме своєю музичністю, оригінальністю якої вони помічали на всіх вказаних рівнях.

За словами Назара Федорака, Б.-І. Антонич насамперед приголомшує пульсацією своїх віршів. Модерністично вільно поводячись з класичним ритмом звичної силаботоніки, митець у кожній своїй поезії відтворив складну кардіограму світу й уривчастий подих людини в світі [1, с. 4].

Варто також взяти до уваги спогади О. Олійник про поета: «Нормально писав що другий день. Звичайно рано. Записував поодинокі фрази, потім щойно будував цілість. Брав до рук паличку й ходив по кімнаті, скандуючи якусь мелодію. Потім з поодиноких фраз записував вірша... Любив при цьому ритмічно вдаряти паличкою...» [4, с. 145].

Можна припускати думку, що деяким поезіям передувала музика. Такі настукування ритму визначали звукову, а, можливо, і внутрішню (мається на увазі естетичні значення поетичних образів) побудову поетичного твору.

Серед характерних чинників Антоничевого стилю Л. Стефановська також виділяє ритм і музику. Дослідниця вказала на те, що тексти поета насичені музичною лексикою, але вона не існує сама по собі. Він узалежнив інструментовку від семантичного шару тексту і за її допомогою слів створив цей шар, використовуючи фонетичне суголосся [7, с. 218].

Як бачимо, ритмічний, фонічний та лексичний рівні вияву музичності у творчості Б.-І. Антонича характеризуються особливими взаємозв'язками, які визначають своєрідний стиль поета.

Структурний рівень також не залишився поза увагою науковців. Зокрема, Є. Найчук досліджував музичність Б.-І. Антонича саме крізь призму структури його поетичних творів. Вже перша збірка «Привітання життя» поета, за словами дослідниці, має монтажну, мозаїчну структуру, поділена на елементи. «Пісня про вічну молодість» задає провідне почуття першого циклу, сонетного «Зриви і крила», у якому вирізняються дві теми: перша частина сповнена почуттям пориву, злету, у другій, починаючи з вірша «Дощ», домінує почуття спаду. Цикл побудований за музичним принципом: починається «Прелюдією» і завершується «Кодою» [5, с. 378].

Такі прояви музичності на структурному рівні спостерігаємо й у збірках «Зелена Євангелія» та «Книга Лева». Автор виокремив у них перше і друге ліричне інтермеццо.

Однак, виявляючи таку рису творчості поета, як музичність, у літературознавчих дослідженнях досі залишається поза увагою конкретизація ступеня інтенсивності музичності. У музиці, щоб визначити, у якій тональності написана мелодія, потрібно вказати наявність чи то дізів (#), чи бемолів (b). Що стосується поетичного твору, то, на мою думку, для визначення його тональності, варто простежити наявність окситонних і парокситонних, точних і приблизних, багатих і небагатих, простих і складених, однокрупних та різнокрупних рим.

Збірка «Привітання життя» Б.-І. Антонича відзначається різноманітною строфічною будовою поезій. У ній вміщено сонети, вірші, написані дистихами, квінтами, дванадцятирядковий та різнострофічні поезії.

Варто окрему увагу звернути на сонети «Любов» та «Подорож літаком», тому що їм притаманна некласична форма вказаного жанру. Перша поезія має таку побудову: терцет–катрен–катрен–терцет. Але особливістю цього поєднання є те, що терцети пов'язані з найближче розташованими катренами римами певних слів: «У правилі математичнім світа / За дужки викинена *невідома*, / незнаний косинус днів наших літа. // В далекій подорожі, навіть *вдома* / дарма шукати слів її німих. / Коли здається: пустку переміг, / приходять тиха, наче ніч, утома» [2, с. 60].

У вірші «Подорож літаком» спостерігаємо чергування катренів і терцетів. І знову бачимо такий самий прийом римування, як і в поезії «Любов»: «Відштовхуємо землю, наче м'яч. / Рев. Гуркіт обіймає нас в кліщі. / Залізний круче, перестань, не *кряч*, / не вий! Ох, Боже, як тріщить, тріщить. // Колеса в хмарах, наче ноги в стрем'ю. / І вихилюся поза край над *мряч*, / аж серце випаде із рук на землю» [2, с. 62].

У поезіях, написаних катренами, переважає перехресне римування. Лише у віршах «Пісня мандрівника» – суміжне, «Прошак під церквою» – кільцеве римування.

Також варто виокремити поезію «Осінь», якій притаманна оригінальна будова. У двох перших катренах Б.-І. Антонич застосовує кільцеве римування, строфи наступного катрена поєднуються суміжним римуванням. Звернімо увагу на закінчення поезії:

Спіють дні все менші, нерівні,
Піють по півночі півні
І
ості, осокори,
рій ос
і ось
вже осінь
І
О
Осінь
Інь
нь.

Як бачимо, тут використано прийом строфічного звуження, який додає поезії особливого звучання і створює ефект завершального акорду, який не обривається, а відчувається своєрідне відлуння.

У поезії «Чортівський бридж» також знаходимо особливі прийоми римування. Крім внутрішнього («В маленькій, біленькій *хатині* сон мрії колише в колісці *дитині*» [2, с. 72]), спостерігаємо римування слів, розташованих поряд («По усточках сонних, мов *тіні* по *сіні*, блукається усмішки брижа», «Лиш сутінків рожі в *кімнаті закляті* кладуться на «завтра» й на «нині», «І *мрійно*, *спокійно*, і тихо. Лиш день похилився над лихом у вікнах», «На шибках задзенькали *мухи* й без *руху* присіли, побачивши гай» [2, с. 72]).

Різнострофічні поезії поєднують у собі різні типи римування: кільцеве, перехресне, суміжне, перерване («Пісня змагунів»), перехресне, перерване, суміжне («Біг 1000 метрів»), кільцеве, перехресне, суміжне («Молодий поет»), кільцеве, суміжне («Підсвідомість», «Гіпнотизер»), суміжне, перерване («Копання картопель»). «Баляда про тінь капітана» написана терцинами (*aab vvb*, *aab vvb ggg* (пролог, пояснення) та дистихами (пісні, епілог).

У поезіях збірки ритмічний акцент у римованих словах здебільшого падає на передостанній склад. Тому у ній переважають парокситонні рими, завдяки яким відчуваємо м'яке звучання поезій. Налічуємо 276 двоскладових рим. Таке римування зустрічаємо в поезіях «Ракета», «Свічка», «Дівчина з диском», «Коломийка про провесну», «Ідилія», «Октостих», «Прошак під церквою», «Про строфу». Винятково окситонні рими знаходимо лише у вірші «Орел і літак», що надають йому сильного звучання. Кількість окситонних у збірці становить 218 рим. Дактилічні рими наявні у «Баляді про тінь капітана» (в ній налічуємо 30), в якій бачимо і одну гіпердактилічну, та в поезії «Осінь» (дві дактилічні рими). Завдяки такому римуванню ці вірші відзначаються повільним темпом виконання.

Повнота суголосся римованих слів у поезіях збірки «Привітання життя» характеризується високим ступенем точності римування. Зокрема, кількість точних рим становить 178, приблизних – 131. Винятково точне римування спостерігається у поезіях «Ракета» та «Октостих». Лише приблизне римування наявне в таких творах: «Пісня мандрівника» та «Ідилія». Окрім того, у поезіях збірки «Привітання життя» знаходимо асонанси («Прочитан»: вогко – мохом), консонанси («Ідилія»: білосніжних – вижне), «Свічка» (ясніше – дише).

Багаті рими зустрічаємо у віршах «Мурашник» (міста – містка, листа – листка), «Шум» (корчма – сторчма, шума – чумак), «Ожидання» (роздере – дерев), «Пісня бадьорих бродяг» (угорі – грі, жарі – старі – комарі), «Вірш про вірші» (золи – злий), «Пісня мандрівника» (поворот – оборот), «Молодий поет» (зорі – поріг), «Бджола» (бджола – чола), «Прощання школи» (голови – половий), «До музи» (уста – пуста), «Об'явління» (розгорну – курну).

Варто наголосити, що Б.-І. Антонич створив чимало оригінальних складених рим. Їх знаходимо у поезіях «Соняшник» (Зістанеш ти самітний та німий – не перестанеш ти ні... ми [2, с. 49]), «Баляда про тінь капітана» (о друже мій – одруженій, палубі – спали би, гуляє – земля є, торжище – торгай ще), «Любов» (о де є ти – поети), «Зелена елегія» (узгір'я – із гір я, доми та – немита),

«Привітання життя» (не вмер ще – серце). Також наявне римування українського та латинського слів у вірші «Дилія»: *non est certum* – радіоконцерту.

У поезіях збірки «Привітання життя» помітна незначна відмінність у кількості між морфологічними та неморфологічними римами. Морфологічних рим налічуємо 265, неморфологічних – 262. Це свідчить про те, що Б.-І. Антонич намагався збагатити українську літературу оригінальними винаходами римування слів, які належать до різних граматичних класів.

У збірці «Велика гармонія» переважають поезії, написані катренами. Їм здебільшого притаманне перехресне римування. Кільцеве римування наявне у творі «(Свята простота)». Суміжне знаходимо у поезіях «Ars poetica II, ч. 3», «Credo (Віра, надія, любов, ч. 3)».

Внутрішнє римування знаходимо у таких творах: «Resurrectio» («Дзвони грають зарання, бо зоря сходить рання», «Дзвони б'ють без угаву, б'ють на радість на славу» [2, с. 95]), «Ave Maria» («Зарання сонячного дня – я шепочу Твоє ім'я», «Моя душа це битий шлях на невідомих дійсності полях» [2, с. 101]).

Варто відзначити міжстрофічне римування, яке наявне у поезіях «Vinea divina (Сірина життя)», «Liber peregrinorum, ч. 3», «Ars poetica II, ч. 2» (останні рядки катрен римуються між собою), «Spes (Віра, надія, любов, ч. 4)» (передостанні рядки квінт римуються між собою).

Як і в першій збірці, так і у цій наявне римування українського та латинського слів: Regina – коліна – сіна – піна – переміна («Salve Regina»).

У поезіях збірки «Велика гармонія» ритмічний акцент у римованих словах здебільшого падає на передостанній склад. Тому, як і в першій збірці, тут переважають парокситонні рими. Їх налічуємо 212. Двоскладове римування простежуємо у поезіях «Kyrie elejson», «Apage satanas», «Буденний день», «Наївність». Винятково окситонні рими наявні у творах «Vinea divina (Сірина життя)», «(Agnus Dei)», «Ars poetica II, ч. 3». У «Великій гармонії» кількість окситонних рим становить 152. Дактилічні рими наявні у двох віршах: «Musica noctis (Вечір)» та «Resurrectio». Їх налічуємо 5.

Парокситонне та дактилічне римування відзначається високим ступенем точності. Кількість точних рим становить 170, приблизних – 47. Винятково точні рими спостерігаємо у поезіях «Amen» «Ars poetica II, ч. 1», «Resurrectio», «(Буденний день)», «Veni creator», «Mater dolorosa», «Liber peregrinorum, ч. 3», «(Зелені свята)», «Ars poetica II, ч. 2», «(Рубач, ч. 2)», «(Четвертий кут) (Віра, надія, любов, ч. 2)», «Spes (Віра, надія, любов, ч. 4)», «Credo (Віра, надія, любов, ч. 3)», «Magnificat».

Знаходимо у збірці також винаходи складених рим: тепер це – серце («Advocatus diaboli»), турбує – йому є, ямби – вам би («(Наївність)»), є ще – плеше («(Зелені свята)»), журба є – рубає («(Рубач, ч. 2)»), тепер ще – серце («Te Deum laudamus, 2»).

У збірці «Велика гармонія» переважає римування слів, які належать до різних граматичних категорій. Їх налічуємо 193. Кількість морфологічних рим становить 176. Виняткове римування слів, які належать до різних частин мови, спостерігаємо у творі «(Agnus Dei)».

У збірці «Три перстені» більшість поезій написані катренами, у яких визначальним є перехресне римування. Є також вірші, де автор поєднав кільцеве

та перехресне римування («Князь», «Клени»). У «Елегіях» збірки маємо різні види римування. Хоча визначальним тут є перехресне римування, якому значно поступаються суміжне та кільцеве.

У різнострофічних поезіях («До весни», «Півень», «Поетова весна», «Ніч на площі Юра», «Кличу», «Ранок юнаків») спостерігаємо перехресне та суміжне. Міжстрофічне римування виявляємо в «Елегіях» і в таких поезіях, як «До весни», «Лист», в першій римами з'єднуються катрен з дистихом, в другій – терцини.

Збірка «Три перстені» характеризується наявністю значної кількості парокситонних рим. Їх налічуємо 282. Серед них кількість точних становить 100, приблизних – 182. Трохи поступаються у кількісному відношенні окситонні рими – 223. Маємо і дактилічні рими («Кличу»): 4 точні і 2 приблизні.

Парокситонними римами написані такі поезії: «Автопортрет», «Дороги», «Село», «Давній мотив», «Над книжкою поезій», «Пізня година», «Ніч на площі Юра». М'яке звучання вказаних поезій своєрідно забарвлює їхню тематичну сферу. Переживання ліричного героя порівнюється зі станами природи. Він захоплюється її красою, з природою асоціюється в нього молодість («Наша молодість, наче природа / колосистим ще літом доспіє» («Дороги» [2, с. 136]), переживання першого почуття теж забарвлюється у відтінки природи («Давній мотив»). Поезія для ліричного героя насичена дарами природи («Слова, що пахнуть житом, сіном, соняшними днями, / надихані землею та нав'яні вітрами» [2, с. 144]). Осягнення вічного також супроводжується особливою музикою («Ніч на площі Юра»). Навіть процес творчості, опис якого автор змалював холодними тонами, завдяки використанню парокситонних рим наприкінці твору він сприймається менш тривожно. Зокрема, цьому сприяє римування слів *пісня* і *пізня*.

Складені рими наявні у поезіях «Весілля» (вам би – ямби), «Зелена Євангелія» (сонце – сон цей), «Кінчаючи» (книги – у них я).

Маємо також асонанси: ранок – нестями («На шляху»), нічого – морок («Праліто»), консонанси: стіни – синій («Елегія про перстень ночі»), цегла – знагла («Ранок»).

Однією з визначальних рис, що стосується фонічного вияву музичності збірки, є переважання різногрупних рим. Їх налічуємо 276. Кількість римованих слів, які належать до однієї частини мови, становить 235.

У «Книзі Лева» переважають поезії написані катренами, в яких спостерігаємо перехресне римування. У різнострофічних віршах маємо поєднання всіх трьох способів римування («Даниїл у ямі Левів», «Піски»), перехресне і суміжне римування («Пісня про чорні лаври», «Дружня гутірка», «Слово про золотий полк»).

Ритмічний акцент у римованих словах здебільшого падає на передостанній склад. У збірці налічуємо 420 парокситонних рим, з яких 85 точних та 335 приблизних, 62 окситонні. Маємо дві дактилічні рими («Колодіїство»): полум'яної – весняної, майстре мій – оайстреній. Як бачимо, використання дактилічних рим у поетичній творчості Б.-І. Антонича є явищем рідкісним. І це не випадково, бо, як відомо, дактилічні рими надають поезії повільного звучання.

А для поета, який намагається розкрити таємниці життя у нестримному ритмі переживань, підходить саме темп *allegro giocoso* (весело, швидко, грайливо).

Винятково двоскладовими римами у Першій главі книги написані такі поезії: «Знак Лева», «Даниїл у ямі Левів», «Пісня про дочасне світло», «Самаритянка біля криниці», «Шість строф містики», «Скарга терну», «Терен співає». У Другій главі також спостерігаємо перевагу парокситонних рим над односкладовими. Винятками є вірші «Монументальний краєвид» та «Площа янголів».

У першому ліричному інтермецо, автор використав лише парокситонні рими. Тільки в поезії «Дружня гутірка» поряд із ними маємо одну окситонну.

У другому ліричному інтермецо двоскладові рими також є визначальними. Поєднання двоскладових з односкладовими маємо в поезіях «Молитва зір», «Мій давній голос», «Диво», «Віщий дуб», «Черемхи», «Уривок», «Батьківщина».

У третій главі варто виокремити такі твори, як «Колискова», «Слово про полк піхоти», в яких є винятково парокситонне римування.

Звернімо увагу на взаємозв'язок фоніки та тематики творів першого ліричного інтермецо. Більшість поезій, які написані парокситонними римами, змальовують переживання ліричного героя, пов'язані з почуттям кохання. Автор намагається передати його багатогранність на фоні різних квітів: троянд, гвоздик, півоній, тюльпанів, фіалок. Відчувається тремтливе ставлення ліричного героя до своєї обраниці, яке увиразнюється саме завдяки легкій та спокійній мелодиці вірша.

Наявність однакової кількості окситонних та парокситонних рим спостерігається у поезіях «Диво», «Віщий дуб», «Молитва зір». В останній автор порушив проблему вибору життєвих орієнтирів. Окситонні рими, які надають поезії сильного звучання, актуалізують її важливість. Характерною рисою цих поезій є початкове м'яке звучання і кінцеве – сильне.

У збірці наявні консонанси: прірви – вирвеш, крила – Даниїла («Даниїл у ямі Левів»), самоцільний – прихильний («Терен співає»), кільця – багатокрильців («Затерті сліди»), іскристих – місто («Червона китайка»).

У «Книзі Лева» Б.-І. Антонич оригінально поєднав декілька слів, створивши такі складені рими: есенцій – день цей («Дружня гутірка»), плахті – страх твій («Дно пейзажу»), майстре мій – оайстреній («Колодіство»).

У збірці Б.-І. Антонич знову використав прийом римування українських та латинських слів: «За кожен кусінь щастя кара. Тільки обрій / узором кола вчить про досконалість міри. / Прилюдно сповідаюсь *urbi et orbi* / із захвату, із горя, з гордошів, з зневіри» [2, с. 169] («*Ars poetica*»), *dies irae* – чотири («Слово про золотий полк»).

Що стосується морфологічних та неморфологічних рим, то тут спостерігаємо незначну відмінність у кількісному відношенні: 239 одногрупних та 243 різногрупні рими. Особливо вирізняється поезія «Шість строф містики», де маємо 2 морфологічні та 10 неморфологічних рим.

У збірці «Зелена Євангелія» переважають також поезії, написані катренами. Визначальним у них є перехресне римування.

Окрему увагу варто звернути на поезію «Концерт», яка є прикладом вияву музичності на всіх чотирьох рівнях. Адже тут знаходимо чимало музичних образів. Що стосується структурного рівня, то назва твору відповідає системному розвитку його компонентів. Як і в опері, тут автор почав твір з увертюри, музичного вступу. Вечірнє музичне дійство має оригінальне завершення: «Тоді найвищий тон бере в оркестрі ранок, коли в таріль землі тарелем сонця гримне» [2, с. 202]. Автор не розділив поезію на певні строфи, хоча її можна умовно розділити на катрени. На це вказує перехресне римування, яке автор використав у цій поезії. Така нерозділеність строф, справляє враження безперервності оркестрового звучання. Лише наприкінці поезії маємо перерване римування. Воно не випадкове, адже на це вказують самі слова автора: «А я вже віддишу зловити більш не можу / і падаю, мов пень, у ями й вири гімнів. / Тоді найвищий тон бере в оркестрі ранок, / коли в таріль землі тарелем сонця гримне» [2, с. 202]. Характерною особливістю цієї поезії є те, що вона написана двоскладовими римами.

У збірці переважають парокситонні рими, кількість яких становить 322. Серед них точних – 63, приблизних – 259. Маємо і дві дактилічні рими («Країна Благовіщення»). Окситонних рим налічуємо 49.

«Зелена Євангелія» характеризується наявністю консонансів: піні – сині, співу – сиву («Концерт»), лиси – лісу («Ідольські ночі»), століть – вчить («Вітер століть»), миють – сіють («Дахи»).

Складені рими, які знаходимо у збірці, вкотре засвідчують майстерність поета у римуванні слів. Це, зокрема, такі: не віщий нам – Благовіщення («Країна Благовіщення»), вище – взяли ще («Дві глави з Літургії кохання»).

Співвідношення морфологічних та неморфологічних рим майже збалансоване. Кількість одногрупних рим становить 185, різногрупних – 186.

Поезії збірки «Ротації», які написані катренами, мають перехресне римування. У різнострофічних віршах спостерігається поєднання різних способів римування: перехресне, суміжне, перерване («Весна»), міжстрофічне («Вербель»), перехресне, кільцеве, перерване («Баляда провулка»).

Парокситонних рим налічуємо 117, окситонних – 14, є також одна дактилічна складена рима («Назавжди»). Двоскладовими римами написані поезії «Ротації», «Міста і музи», «Баляда провулка», «Назавжди», «Баляда про блакитну смерть», «Дно тиші», «Кінець світу».

Кількість точних рим становить 31, приблизних – 87. Лише остання поезія збірки «Кінчаючи» побудована точними римами. У ній наявна також складена рима: у зореколі їй – меланхолії.

У «Ротаціях» маємо консонанси: шумовиння – насіння («Ротації»), міста – листя («Концерт з Меркурія»).

На відміну від попередньої збірки, кількість морфологічних та неморфологічних рим характеризується перевагою перших, зокрема, одногрупних рим налічуємо 72, різногрупних – 60.

Поезії, що не ввійшли у збірки, характеризуються різноманітною строфічною будовою. Серед них є сонети, вірші написані катренами, в яких переважає перехресне римування, дистихами, багатострофічні та різнострофічні, в яких спостерігається поєднання різних способів римування, хоча найбільш вживаним є суміжне.

Особливо варто зосередитися на неканонічних формах сонетів, віршові рядки яких утворені одним словом. У катренів сонетів маємо кільцеве римування. Щодо терцетів, то є випадки перерваного римування, зокрема, у сонетах «Зов», «Сонет про весну, писаний взимі», «Любов».

Поезії поза збірками також характеризуються значним переважанням парокситонного римування – 482 рим. Хоча чималу кількість становлять і окситонні рими – 417. Помітне місце посідають дактилічні – 9. Маємо також гіпердактилічну риму у поезії «Псалом патетичний»: випещені – вивіщені.

Кількість точних рим становить 301, приблизних – 191. Точними римами написані поезії «Над Гелескопом небо є прозоре», «Байка про вудженого оселедця». Маємо поезії, написані лише окситонними римами: «Зов», «Сонет про весну, писаний взимі», «На старт», «Надхнення», «Гострим ножем», «Остання ніч», «Вже спалились думки», «Вечір». Сильне звучання поезій, яке забезпечується завдяки таким римах, співзвучне з їхнім тематичним спрямуванням. Наприклад, поезія «На старт» розвиває спортивну тематику, у вірші «Надхнення» спостерігаємо тему творчості, процес якої змальований у різких, тривожних метафорах (Бува / такий момент, що в серці полумінь пече, / напруга почуванні межі розрива, / злітають блискавки з осяяних очей / та іскрами думок палає голова [2, с. 287]). Подібний настрій простежуємо і в поезії «Гострим ножем».

У поезіях поза збірками частим є внутрішнє римування («Міст над любов'ю», «Дума про плякати», «Псалом патетичний», «Псалом молодости», «Страйк мишей», «Сулейка й соловейко, або турецька листівка (бурлеска)», «Вийди з кімнати»). Воно надає поезіям приємного звучання. Наприклад, у поезії «Вийди з кімнати» читаємо: «Бачиш: довкола темряви кола / обійняли світ. / Чуєш з діброви лине шовковий, / ніжний шелест віт» [2, с. 299]. Ця поезія своїм темпом та звучанням нагадує колискову.

У поезіях наявні консонанси: крепдешини – манекени («Поема про вітрини»), наливана – оґрівана («Псалом молодости»), місто – срібисто («Дивно, а одначе таки так»), ширш – вірш («Примари»), сміх – до них («Розмова»), України – спини («Навпроти тьми, неволі, горя»), ріки – музики («Молитва»), жити – квіти («Книжка»).

Є також складені рими: попливли б – глиб («Надхнення»), минає – страшна є («Поет»), хто ти – мертвоти («Страшна тінь»), має – одна є («Навпроти тьми, неволі, горя»).

Кількісне відношення морфологічних і неморфологічних рим становить відповідно 508 та 401.

Отже, фонічний рівень вияву музичності у поетичній творчості Б. І. Антонича характеризується переважанням парокситонних рим, що надають

поезіям м'якого звучання. Якщо за критерій мелодійності брати інтенсивність точного римування, то найбільш милозвучною можна вважати збірку «Велика гармонія». Наявність багатих рим є особливістю збірки «Привітання життя». Варто звернути увагу на багаті та складені рими, які значною мірою урізноманітнюють фонічний інструментарій естетичного впливу на читача. А римування українських слів з грецькими та латинськими вказує на те, що Б. І. Антонич намагався відкривати фонічні можливості слова у межах різних мов.

*Стаття надійшла до редакції 08.04.2013
Прийнята до друку 25.04.2013*

Список використаної літератури

1. Антонич Б. І. Звеличую стокрот весну / Богдан Ігор Антонич ; упорядник Н. Федорак. – Львів : Растр-7, 2009. – 104 с.
2. Антонич Б. І. Повне зібрання творів / Б.-І. Антонич ; Передмова Миколи Ільницького ; упорядкування і коментарі Данила Ільницького. – Львів : Літопис, 2009. – 968 с. + 32 с. ілюстр.
3. Еліот Стернз Т. Музика поезії / Томас Стернз Еліот // Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / за ред. М. Зубрицької. – 2-ге вид., доповнене. – Львів : Літопис, 2001. – 832 с. – С. 95–106.
4. Калинець І. Знане і незнане про Антонича: матеріали до біографії Богдана Ігоря Антонича / Ігор Калинець. – 2-ге вид., виправлене і доповнене. – Львів : Друкарські куншти, 2011. – 276 с. + 48 с. ілюстр.
5. Найчук Є. Поетика книг Богдана Ігоря Антонича / Євгенія Найчук // «Мистецтво творять шал і розум». Творчість Богдана Ігоря Антонича: рецепції та інтерпретації : зб. наук. праць. – Львів, 2011. – С. 377–384. (Серія «Українська філологія: школи, постаті, проблеми»; вип. 11).
6. Пахаренко В. І. Основи теорії літератури / В. І. Пахаренко. – К. : Генеза, 2007. – 296 с.
7. Стефановська Л. Антонич. Антиномії / Лідія Стефановська. – Київ. : Критика. 2006. – 312 с. – (Критич. студії). – Парал. тит. арк. англ.

THE PHONICAL LEVEL EXPRESSION OF MUSICIANSHIP IN BOGDAN-IGOR ANTONICH'S POETRY

Ulyana MATVIYCHUK

*Ivan Franko National University of Lviv,
Universytetska Str., 1, Lviv, Ukraine, 79000*

On the basis of rhyming Bogdan-Igor Antonych's poems poetry tone is defined. Musicianship functioning is investigated as an esthetical literary phenomenon on the phonical poetry level.

Key words: musicianship, rhyme, verse structure of the poem.

**ФОНИЧЕСКИЙ УРОВЕНЬ ПРОЯВЛЕНИЯ МУЗЫКАЛЬНОСТИ В
ПОЭТИЧЕСКОМ ТВОРЧЕСТВЕ БОГДАНА-ИГОРЯ АНТОНЬЧА****Уляна МАТВІЙЧУК***Львовский национальный университет Ивана Франко,
ул. Университетская, 1, Львов, Украина, 79000*

На основе рифмовки стихов Богдана-Игоря Антоныча определено тональность поэтического творчества поэта. Исследовано функционирования музыкальности как эстетико-литературного явления на фоническом уровне поэтического произведения.

Ключевые слова: музыкальность, рифма, строфическое строение стиха.

